

здійсненні вибору життєвих цілей та засобів їх реалізації, наполегливості, цілеспрямованості, послідовності.

Життєтворчі здібності у сфері особистісної гнучкості керівника ОВС проявляються у відчутті відносного комфорту в невизначеній, неочікуваній ситуації; здатності працювати над вирішенням життєвого завдання навіть за умов нестачі інформації; здатності сприймати нові, неочікувані ситуації як стимул для творчого розвитку.

Здібності особистісного зростання пов'язані з впевненістю керівника правоохоронних органів у необхідності постійного особистісного та професійного зростання, прагнення до підвищення компетентності у різних сферах. Життєтворчі здібності до забезпечення особистісного прогресу та запобігання стагнації зумовлюють наявність життєдайних взаємин; глибинну інтеграцію з найважливішими реаліями власної сутності (ідентичністю, сутнісною діяльністю, смисложиттєвою мотивацією та ін.); долання психічних травм минулого.

Креативні здібності пов'язані зі здатністю керівника ОВС зробити життя привабливим та цікавим, вмінням знайти щось захоплююче у будь-якій справі, прагненням до створення нового у всьому, чим він займається.

Рефлексивні здібності керівника ОВС виявляються у розумінні своїх особливостей, здатності знаходити психологічні причини вчинків, прагненні до самопізнання.

Список бібліографічних посилань

1. Абульханова-Славская К. А. Стратегия жизни. М.: Мысль, 1991. 299 с.
2. Медведев В. С. Психология профессиональной деформации сотрудников органов внутренних дел: дис. ... д-ра психол. наук: 19.00.06. Киев, 1999. 412 с.
3. Психологія і педагогіка життєтворчості: навч.-метод. посіб./МОН України; Ін-т змісту і методів навчання; Ін-т педагогіки АПН України; Ін-т соціології НАН України. Київ, 1996. 792 с.
4. Шадриков В. Д. Психология деятельности и способности человека. М.: Логос, 1996. 319 с.

Одержано 17.02.2017

Реализован жизнетворческий подход в теоретическом исследовании управленческих способностей в структуре профессионально важных качеств руководителя ОВД Украины. Жизнетворческие способности исследованы как индивидуально-психологические особенности, обеспечивающие успешность в овладении и последующей реализации стратегий творческого планирования и осуществления жизненного пути как индивидуального творческого проекта. Определены отдельные виды жизнетворческих способностей руководителя ОВД: осмысления жизни, жизнестойкости, целеполагания, гибкости, личностного роста, креативности, рефлексии.

Ключевые слова: руководители ОВД Украины, жизнетворческий подход, жизнетворческие способности.

УДК 159.98:351.74

Олена Вікторівна ВАГІНА,

доцент кафедри оперативно-розшукової діяльності
Університету державної фіскальної служби України,
аспірант кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8934-4752>

МІЖНАРОДНИЙ ТА ВІТЧИЗНЯНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПОЛІЦІЇ

Розглянуто досвід застосування поліграфа в органах внутрішніх справ. Зазначено, що на сьогоднішній день більш ніж у сімдесяти країнах світу в правоохоронних органах застосовується психофізіологічний метод з використанням поліграфа для вирішення актуальних питань, що стосуються кадрового забезпечення поліції, а також особливостей розкриття та розслідування злочинів, що вказує на актуальність теми, її затребуваність і сучасність.

Ключові слова: поліграф, кадрове забезпечення, поліція, злочини.

В сучасних умовах з метою ефективної протидії злочинності та корупції особливого значення набуває питання розвитку та використання правоохоронними органами інноваційних методів. Одним із таких методів виявлення достовірної інформації є психофізіологічний метод з використанням поліграфа.

Серед різноманіття технічних засобів, які можуть високоточно реєструвати психофізіологічні зміни параметрів організму людини («Варіографи», «Сфігмографи», «Плетізмографи» тощо) він вирізняється своєю можливістю виявлення та фіксації одночасної реакції кількох різних показників. Даний прилад, починаючи від першої половини ХХ ст. і по нинішній час щодня виборює та підтверджує свою ефективність. Він пройшов тернистий шлях свого становлення і на сьогоднішній день майже сімдесят країн світу використовують поліграф у різних сферах життєдіяльності. Результати його застосування знаходять відображення у цивільній, адміністративній, фінансовій діяльності, психологічному кадровому відборі кандидатів на відповідні посади та у діяльності правоохоронних органів.

Історія становлення і розвитку поліграфічних досліджень в Україні тісно пов'язана з системою Міністерства внутрішніх справ. Початком можна вважати 1999 рік, коли група з числа п'яти викладачів і науковців системи МВС України пройшла перепідготовку в Академії юридичної психофізіології (м. Ларго, США) за спеціальністю «екзаменатор поліграфа». У травні 1999 р. в Національній академії внутрішніх справ України був проведений круглий стіл на тему «Проблеми і напрямки впровадження поліграфа у практичну діяльність органів внутрішніх справ України» за участю представників МВС, представників Служби безпеки і Міністерства оборони України, українських та російських поліграфологів-практиків. До першочергових завдань впровадження приладу було віднесено розробка відомчої нормативної бази, науково обґрунтованих методик опитування громадян із використанням поліграфа та визначення основних вимог з технічного забезпечення і організації проведення опитувань. З цього моменту почали проводитись наукові дослідження з проблематики поліграфічних опитувань, питанням науково-психологічного і правового забезпечення використання поліграфа присвятили праці українські та зарубіжні науковці В. І. Барко, С. К. Делікатний, Ж. Ю. Половнікова, Т. Р. Морозова, Д. А. Мовчан, О. В. Шаповалов, В. А. Варламов, Р. Лурія, К. Бакстер, Дж. Рейд та інші. Невдовзі, а саме 28 серпня 2001 року, був виданий Наказ МВС України № 743 «Про проведення експерименту щодо використання комп'ютерних поліграфів у діяльності органів внутрішніх справ України», яким регламентувалося проведення протягом 2001–2002 років експерименту з використанням поліграфів при професійно-психологічному відборі кандидатів на службу і навчання в навчальних закладах МВС України, зарахуванні до складу миротворчих місій або осіб, які висуваються на керівні посади, а також, працівників, стосовно яких проводяться службові перевірки. У 2002 р. підведено підсумки експерименту і підтверджено ефективність використання поліграфів як у роботі з персоналом, так і в процесі розкриття та розслідування злочинів, розпочалось широке впровадження поліграфічних технологій у систему МВС України.

Ключовим у справі впровадження поліграфічних технологій в систему МВС України можна вважати 2004 рік. З метою супроводження оперативно-службової діяльності органів та підрозділів внутрішніх справ України видано наказ МВС України від 28.07.2004 № 842 «Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України», п. 1.13 якого затверджував Інструкцію щодо застосування комп'ютерних поліграфів у роботі з персоналом. Вказана Інструкція, як і зазначений наказ, визначає основні напрямки, принципи та умови використання поліграфів у процесі професійно-психологічного відбору кандидатів на службу і навчання, під час кадрових перевірок та проведенні службових розслідувань [1–3].

До речі, у світі перевірки на поліграфі проводяться більш ніж у 75 країнах, серед яких загальноновизнаним лідером є США. Великою популярністю поліграф користується як в діяльності правоохоронних органів, так і державних інституцій, приватних компаній Японії, Туреччини, Ізраїлю, Бельгії, Індії, Казахстану, Канади, Китаю, Колумбії, Латвії, Литви, Естонії, Македонії, Південної Кореї, Сербії, Сінгапуру, Фінляндії, Хорватії, Чорногорії. Серед держав-

сусідів: Польщі, Болгарії, Чеської Республіки, Словаччини, Словенії, Угорщини, Росії, Білорусі, Молдови [4].

Проведений нами аналіз закордонної та вітчизняної практики використання поліграфних технологій показав, що на сьогодні поліграф ефективно використовується у підрозділах поліції, державних органах і кримінальному судочинстві розвинутих країн світу, напрацьовано немало здобутків вітчизняних поліграфологів. Можна зробити обґрунтований висновок про те, що серед існуючих та доступних новачійних технологій, поліграф є одним з найбільш перспективних та ефективних психологічних засобів вирішення актуальних питань, що стосуються кадрового, а також особливостей розкриття та розслідування злочинів. Таким чином робляться практичні конкретні кроки на державному рівні спрямовані на боротьбу з корупцією, нейтралізацію та профілактику посадових злочинів державними службовцями, що відповідає позитивній світовій практиці протидії корупції, виявлення та профілактики службових злочинів.

Список бібліографічних посилань

1. Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України: наказ МВС України від 28.07.2004 № 842 // БД «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-04>.
2. Барко В. І., Клименко І. В., Криволапчук В. О. Профілактика адиктивної поведінки у працівників ОВС України: навч. посіб. Київ: Нац. акад. внутр. справ, 2009. 52 с.
3. Свон Р. Д. Эффективность правоохранительной деятельности и ее кадровое обеспечение в США и России. СПб.: Алетейя, 2000. 296 с.
4. Мовчан Д. А. Питання імплементації в Україні зарубіжних підходів до нормативно-правового регулювання застосування поліграфа у процесі розкриття та розслідування злочинів. *Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ*. 2009. № 5. С. 256–262.

Одержано 19.02.2017

Рассмотрен опыт применения полиграфа в органах внутренних дел. Отмечено, что на сегодняшний день более чем в семидесяти странах мира в правоохранительных органах применяется психофизиологический метод с использованием полиграфа для решения актуальных вопросов, касающихся кадрового обеспечения полиции, а также особенностей раскрытия и расследования преступлений, что указывает на актуальность темы, ее востребованность и современность.

Ключевые слова: полиграф, кадровое обеспечение, полиция, преступления.

УДК 159.9

Вероніка Анатоліївна ВЕРЕМЕЙЧИК,

бакалавр соціально-психологічного факультету

Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);

Тетяна Василівна СЕЛЮКОВА,

старший викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах

Національного університету цивільного захисту України (м. Харків)

ОСОБЛИВОСТІ САМОРЕГУЛЯЦІЇ У КУРСАНТІВ НУЦЗУ З РІЗНИМ РІВНЕМ РЕЗИСТЕНТНОСТІ ДО СИТУАЦІЙ НЕВИЗНАЧЕНОСТІ

Представлено результати дослідження особливостей саморегуляції у курсантів НУЦЗУ з різним рівнем резистентності до ситуацій невизначеності. Проаналізовано загальний рівень саморегуляції та її різноманітні види, що характерні для осіб, толерантних-інтолерантних до ситуацій невизначеності.

Ключові слова: саморегуляція, самопрезентація, стратегії самопрезентації, самооцінка, невизначеність, толерантність до невизначеності.

Саморегуляцію слід вважати одним з ключових системоутворюючих ознак особистості. На це вказує і Н. І. Шевандрин, який відзначає, що саморегуляція – це системна